

LA DAURADURA DEL RETAULE BARROC DE SANT ANTONI. UNA APORTACIÓ DOCUMENTAL PENDENT

Joaquim Vicente Ibáñez

Resum:

A partir de la troballa d'una còpia del contracte de la dauradura i pintura del retaule major de Sant Antoni, s'extreuen els trets més rellevants que fan referència als aspectes tècnics d'aquesta part del procés de creació del retaule.

Mots Clau:

Retaule, Barroc, Sant Antoni Abat de Vilanova i la Geltrú, Agustí Pujol (pare i fill), Josep Rovira, Francesc Sabater, dauradura, pintura, termes.

Durant la primera meitat del segle XVII les parròquies de Sant Antoni de Vilanova i de Santa Maria de la Geltrú, edificaren sengles retaules majors en una època en que l'activitat constructiva i l'enriquiment de la decoració dels interiors dels temples havia esdevingut una pràctica força estesa a tot el principat. Només una vintena d'anys separà l'acabament definitiu del primer amb el daurat i pintat ja fets, i l'inici de les obres de construcció del segon, tal vegada empès pel magnífic i modèlic conjunt que havia aconseguit construir la parròquia de Vilanova.

La fortuna ha permès que el retaule major de la Geltrú s'hagi conservat fins els nostres dies. La documentació recentment estudiada ha tret a la llum el nom dels seus autors i alguna de les particularitats de la seva construcció¹.

El retaule major de Sant Antoni, en canvi, va desaparèixer l'any 1850 a causa del seu precari estat de conservació. No obstant, mercès al treball de l'historiador vilanoví Albert Ferrer i Soler², en el que divulgà la majoria dels documents de l'arxiu parroquial referents a la construcció del retaule, se sap que els seus autors foren el fuster Josep Rovira i l'imaginaire Agustí Pujol, pare de l'escultor del mateix nom que més endavant feu per la mateixa parròquia el retaule de Sant Elm i una bellíssima imatge exempta de Sant Isidre. El valor de la seva aportació documental és doble. En primer lloc, perquè dóna la notícia de l'existència d'una obra que degué assolir uns nivells de qualitat i bellesa destacables en la seva època, i d'altra banda perquè enriqueix la biografia dels escultors Pujol, especialment del fill, el qual situà la seva obra en uns graus de qualitat molt superiors a la tònica general a Catalunya, més proper a les produccions castelleses i andaluses coetànies. Del seu estudi, però, només un aspecte restà en un segon terme poc merescut, la dauradura i pintura del conjunt, una vegada acabada la feina del fuster i de l'escultor. L'autor feu referència a aquest procés d'una manera ràpida i superficial, donant només el nom del pintor a qui s'encarregà la feina, Francesc Sabater, de Tarragona, el nombre de quadres que s'hi van pintar, l'import de la mateixa, el temps que

Reembres, núm.10. Any 1996. Pàgs. 4-14.

duraren els treballs i el nom d'un dels ajudants del mestre encarregat, Nicolau Urgellés. Aquests detalls fan pensar que l'autor tingué accés a algun document que contenia aquestes i d'altres informacions sobre la pintura i la dauradura del conjunt, però, l'exclusió de les transcripcions que acompanyen el seu treball i l'absència de la referència documental fan pensar que l'autor donà molt poca importància a aquest material, atès, segurament, que el tema central del seu treball era l'activitat artística dels escultors Pujol a Vilanova.

La recent troballa d'un document de l'Arxiu Històric Municipal de Vilanova i la Geltrú, que inclou el text íntegre del contracte original, ha estat l'oportunitat per completar documentalment la història del retaule de Sant Antoni. Es tracta d'una carta tramesa el 2 de setembre de 1615 pel notari de Vilanova, Onofre Torres, al notari de Tarragona, Miquel Examenó, perquè els fedataris del treball del pintor Francesc Sabater (tots ells residents a la vila tarragonina) signessin el document en qüestió, en el que hi havia una còpia íntegra del contracte de la dauradura i la pintura del retaule major. La transcripció que es presenta aquí permet un coneixement més detallat d'algunes peculiaritats interessants d'aquesta obra que no van ser recollides en la descripció que feu Garí i Siumell en el seu llibre sobre la història de Vilanova i la Geltrú ³, ni en la reconstrucció plantejada per Albert Ferrer en el seu treball.

El treball de la dauradura

El poc interès mostrat per la dauradura i la pintura del conjunt de Sant Antoni respon a la major importància que generalment s'atorga a la creació escultòrica respecte al policromat. És natural que s'estableixi una relació directa entre l'escultor i l'autoria de l'escultura ja acabada, corresponent al daurador una consideració menor en tot el procés de producció, la tasca del qual és considerada com a complementària de l'escultura. Cal afegir que l'art religiós d'aquest moment té en els retaules un dels màxims exponents de les produccions artístiques, i aquests són obres complexes, que integren moltes imatges, escenes en relleu, elements arquitectònics i decoratius i que només amb l'habilitat i capacitat de l'escultor esdevenen conjunts harmònics i bells. Això no treu, però, que el daurat i el pintat de les escultures tinguin una importància cabdal, doncs una bona part del dramatisme i del sentiment que expressen les imatges s'aconsegueix amb els matisos del color, la brillantor dels rostres, les llàgrimes i les gotes de sang pintades sobre uns múscles castigats pel martiri, tot dependent, en definitiva, de l'habilitat del daurador.

A l'època de la construcció del retaule hi ha força elements que apunten cap una manera diferent a la nostra d'establir les categories entre oficis. L'ofici de pintor era socialment millor considerat que el d'escultor, al qual, fins a finals segle XVII, no se'i va reconèixer mereixedor de constituir gremi independent. D'altra banda, solia ser molt més costosa la dauradura i pintura dels retaules que no pas la seva construcció. L'or que s'emprava suposava una despesa

importantíssima, però enriqueix l'obra de manera evident. En el cas específic del retaule major de Sant Antoni, a més de contractar la feina de dauradura, es va encarregar la realització de 8 plafons pintats amb escenes de la història sagrada, treball gens complementari com ho podria ser la policromia o el daurat. Cal, doncs, prestar una atenció especial al document que es refereix a aquest darrer procés de creació del retaule major de Sant Antoni.

El Retaule de Sant Antoni

Seguint l'estudi d'Albert Ferrer, els treballs per l'edificació del nou retaule major de Sant Antoni s'iniciaren l'any 1596, quan Mossèn Bartomeu Alomar creà una causa pia per fer front a les despeses de la construcció amb la qual es pagà la fusteria, l'escultura i la dauradura i la pintura. El 15 de setembre de 1603 la parròquia contractà amb el fuster Josep Rovira i l'escultor Agustí Pujol perquè construïssin el retaule. Segons consta en la capitulació del 28 de setembre de 1604 feta entre els dos mestres, el primer feu la part de fusteria i estructura, i el segon tota la talla (escultures, columnes estriades, elements decoratius etc.). Durant el més de juny de 1605 s'aprovaren algunes modificacions respecte a la traça que afectaren el sagrari, i sembla que a finals del mateix any es va donar per acabada la feina. Uns anys després, concretament el 24 d'agost de 1615, es contractà amb Francesc Sabater, pintor de Tarragona perquè pintés els vuit plafons del retaule i s'encarregués de tota la dauradura. El preu acordat fou de 2.000 lliures que li serien pagades al llarg dels quatre anys que, preveïen, duraria el seu treball.

El retaule presidí el temple parroquial fins l'any 1850, any en què el seu estat de conservació provocà la seva substitució per un de nou més en consonància amb el gust de l'època. Hom pot estar segur, però, que es tractava d'un imponent conjunt compost per cinc carrers, un pedestal de pedra de gran alçada (3,60 m) i tres cossos, els dos primers amb fornícules per escultures al carrer central i als dels extrems, i el tercer amb l'escena de la crucifixió al centre i plafons o fornícules a cada costat. Un sagrari important es disposava per damunt de l'altar, sobre d'unes grades; els carrers estaven separats entre sí per parelles de columnes, corínties al primer i segon cos, i compostes al tercer. A la predel·la les columnes descarregaven en uns pedestals d'ordre dòric decorats amb les figures en relleu dels dotze apòstols. Les imatges que ocupaven les fornícules del conjunt eren: Sant Abdó i Sant Senen en migrelleu al pedestal del retaule, Sant Pere i Sant Pau a les fornícules dels extrems del primer cos i a la central la imatge de Sant Antoni, al segon la imatge de Nostra Senyora a la fornícula central i a les laterals Santa Eulàlia i Santa Madrona. El tercer cos, com ja s'ha dit, contenia un plafó amb l'escena de la Crucifixió.

Tot això se sap per la informació continguda en el llibre de Garí i Siu-mell, el qual feu una breu descripció del conjunt, fruit, evidentment, de l'observació directa -el seu llibre data de 1860 i l'enderrocament del retaule es

va iniciar el 7 d'abril de 1845-. Albert Ferrer recull aquesta primera descripció i l'amplia amb la informació obtinguda en els contractes de la parròquia amb el fuster i l'escultor i la capitulació feta entre ells. Tot i així, a la llum del nou contracte de la dauradura s'evidencien algunes imprecisions respecte a la reconstrucció idealment plantejada. En primer lloc no foren sis, com diu Arbert Ferrer, sinó vuit els quadres pintats, quatre de petit format als plafons dels intercolumnis de la predel·la (d'esquerra a dreta; la conversió de Sant Pau, el Mannà de Moisès, el Sant Sopar, i el martiri de Sant Pere), i quatre de major format emplaçats a dreta i esquerra del carrer central, els dos del primer cos amb escenes de la vida de Sant Antoni i els dos del segon cos amb escenes de la vida de Nostra Senyora. Segons Garí i Siumell, el tercer cos era format per una escena central d'escultura de la Crucifixió amb la Verge i Sant Joan i dos quadres als costats, aspecte que no concorda amb el contracte de l'escultura que parla de dues figures, una a cada banda de l'escena de la Crucifixió, ni amb el contracte de la dauradura i la pintura, que no fa cap referència a cap figura ni plafó. Sembla lògic que un retaule de cinc carrers i tres cossos mantingui l'estructura més habitual a la seva època, és a dir, els tres carrers centrals formant el tercer cos mentre que els laterals acaben al segon. Si com s'ha dit abans, la descripció de Garí ha de merèixer la confiança que li dóna l'observació directa, es dedueix que la part superior del retaule no deuria ser acabada fins temps després de la pintura i dauradura del conjunt, doncs en aquest moment no es va encarregar res més que la policromia del conjunt de la Crucifixió.

Trets més destacables que aporta el document

El text d'aquest contracte és un bon exemple de la riquesa del lèxic tècnic que s'emprava per tractar tots els aspectes relacionats amb la pintura i la dauradura. Es fan paleses la complexitat del treball de policromia i la varietat d'elements arquitectònics que integraven els conjunts de les característiques del de Sant Antoni.

El pas previ al daurat era el de l'enguixat del conjunt, necessari per aplicar posteriorment el pa d'or. En aquest cas es demanà específicament que el conjunt fos enguixat també per la banda posterior per protegir-lo dels corcs. Abans d'això, però, encara es demanà de fer un tractament a la fusta, concretament refregar els nusos amb all per tal d'evitar que la resina travessés les capes de preparació i les d'or i pintura produint taques que malmetessin el treball.

En quant al policromat pròpiament dit, el contracte fa referència a les maneres més habituals de procedir, és a dir, *l'encarnat* (aplicar directament sobre la fusta preparada amb el guix el color per reproduir el de la pell humana i les parts de la figura no cobertes pels vestits) *al poliment* (pràctica molt estesa a tot Espanya durant el darrer quart del segle XVI que volia aconseguir un to lletós a les imatges per fer-les brillants com si es tractés d'objectes de porcellana), *l'estofat* (ratllar el color aplicat sobre el pa d'or per la reproducció de teixits

sumptuosos com els brocats) *l'esgrafiat* (que en el cas que ens ocupa és el mateix que l'estofat, però, segurament, concretat a la part del procés corresponent al ratllat).

Les pintures amb les escenes de Sant Antoni i la Verge varen ser realitzades a *l'oli*. El contracte concretava que si calia donar tres capes de color s'havien de donar diferenciant dues parts, el *bosquejat i l'acabat*, envernissant finalment amb un vernís fi i subtil, molt transparent, segons es feia a Roma. Sobta aquesta referència a la manera de fer romana que no pot fer més que denotar el coneixement de les tècniques que s'utilitzaven en un dels centres de producció artística més importants del moment d'una manera més o menys precisa. Tal vegada alguna de les persones vinculades a la construcció del conjunt tingués un coneixement més directe dels treballs als tallers d'aquella ciutat.

La terminologia que s'usa en el contracte per indicar les qualitats i efectes que s'han d'aconseguir amb els colors és mereixedora d'atenció. Es fa palesa una especial preocupació pels contrastos, pels colors vius i intensos. La utilització d'expressions com: *clars i escurs (obscurs), encessos, canviant ab molta vivesa, cangecolors...*, apunten al destacat protagonisme del cromatisme del conjunt, de la mateixa manera que sorprèn avui la riquesa de colors dels retaules barrocs que son netejats i restaurats.

En l'apartat dels motius representats per la decoració dels teixits i elements arquitectònics, es prengué com a models de decoració per als vestits els *brocats* (robes de fil o seda brodades amb fils d'or i plata), les *cataluffes* (teixit semblant al tafetà però més gruixut) i els *brocadillos* (brocats d'inferior qualitat)

Per últim, cal fer esment de la profusa llista que se'n fa dels elements arquitectònics i motius decoratius que guarnien el retaule. Es parla de *columnes, tersos, capítels, vases, plintons, alquitraves, frisos, cornises, frontispicis, piràmides, carteles, traspilatres, trias, fruites, penjants, cares, rostres, serafins, fullatges, termens i grutescos*. La majoria dels mots que integren aquest llistat resulten coneguts i fàcilment identificables en retaules conservats, sobretot per la seva correspondència amb els ordres clàssics de l'arquitectura on compleixen una funció estructural o decorativa concreta. Una altra bona part (les cares, les fruites, els serafins...) també son elements familiars en la decoració dels conjunts barrocs. L'al·lusió al *Tèrmens* és, potser, una de les que més crida l'atenció atès que es refereix a l'element arquitectònic compost per una piràmide truncada invertida amb un bust humà en la seva part superior, element conegut també com a Hermes. Si aquest element fou utilitzat en el retaule per la seva significació o com un més dels objectes que integraven el repertori arquitectònic de l'escultor, és quelcom que es desconeix, però si l'artista el va introduir en el conjunt del retaule coneixedor de les seves atribucions, s'ha de recórrer als llibres d'emblemes que circulaven per Europa durant aquest període i que eren font inescapable per la iconografia religiosa i civil. Entre d'altres, el llibre d'emblemes d'Alciato⁴ recull la figura del Terme, la divinitat romana que marcava els lindars dels camps de conreu, i que Alciato utilitzà per indicar que en el pensament diví està

fixat el dia i l'hora de la mort de cadascun dels homes. Erasme de Rotterdam va donar-li un altre significat que fou molt estès en el seu moment al prendre el Terme com a empresa personal amb el lema «Terminus Concedo Nulli» (a ningú cedeixo) com a expressió de la postura de l'Església de Roma davant el moviment reformista que s'estenia per Europa en aquells dies.

Altres elements com els grutescs, les fruites, els pàmpols, les cares, etc., també tenen significats diferenciats i concrets en la tradició emblemàtica a què es fa referència, però el seu estudi, altament atractiu, ultrapassa l'objecte d'aquest article que no ha estat altre que donar a conèixer un document fins ara, immerescudament oblidat.

Notes

- ¹ VICENTE IBAÑEZ, Joaquim; ORRIOLS VIDAL, M. Lluïsa: *Els artífexs del retaule major de Santa Maria de la Geltrú*. Círcol Catòlic. Vilanova i la Geltrú, 1992.
- ² FERRER SOLER, Albert: *Tres obras inéditas de los escultores Pujol. (Notas para la Historia del Arte Catalán)*. Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona. Vol. IX, any 1951. Ajuntament de Barcelona. pp 131-148.
- ³ GARI Y SIUMELL, José Antonio: *Descripción e historia de la villa de Villanueva y Geltrú...* (1860). Reedició a càrrec de Biblioteca d'Estudis Vilanovins i de la seva comarca. Vol. I. Joan Rius i Vila Editor. Vilanova i la Geltrú, 1963.
- ⁴ ALCIATO: *Emblemas*. Edició i comentaris de Santiago Sebastián. Akal Ediciones. Madrid 1993.

Emblema d'Erasme de Rotterdam.
El terme en primer pla i als costat dues aplicacions arquitectòniques.

APÈNDIX DOCUMENTAL

Arxiu Històric Municipal de Vilanova i la Geltrú.
Caixa 15, plec sense signatura.

Carta del notari de Vilanova Onofre Torres a Miquel Examenó, notari de Tarragona, perquè els fedataris del pintor Francesc Sabater signin la còpia del contracte que aquest ha formalitzat amb la parròquia de Sant Antoni de Vilanova per la dauradura i pintura del retaule major.

Magnífic y discret Senyor.

Ab lo acte de la capitulació feta y fermada en poder meu a 24 del mes de agost prop passat, per y entre lo reberen Mossèn Pere Rovira, Rector de la isglesia parrochial de Sant Antoni de Vilanova, los honorables Gabriel Urgellés, Bernat Ballester, jurats lo any present de Vilanova y Miquel Esquerdo, obrer lo present any, juntament ab Miquel Clariana quondam, y en dit nom administradors de la causa pia instituïda y firmada per lo quondam mossèn Barthomeu Alomar, olim Rector de dita vila de Vilanova, per la fàbrica del rataula de la isglesia parrochial de Sant Antoni de Vilanova, com consta de la dita administració ab son últim testament et etc, de una part, ab mossèn Francesc Sabater, pintor ciutedà de Tarragona, ara de present abitant en la present vila de Vilanova de part altre, en la qual capitulació y ordenació lo dit mossèn Francesc Sabater pintor, a promès ab las fermansas devallscritas als dits administradors de dita causa pia los capítols y ordenacions següents. E més avant lo dit mossèn Francesc Sabater convé y promet que per les dites 2.000 lliures que los dits administradors li an de donar y pagar ab las pagues demunt dites de encanamar y tapar totes les juntes o bedadanes, si ni aura en dit rataula, y fregar molt be tots los grops o nuus ab alls per a que no sen puga saltar lo aparell del enguixar, lo qual enguixament ha de fer tant devant com detras del retaula perquè, per discurs de temps, no puga possarsi polilla ni curcarse, y lo dit encanamar aye de ser en aiguacuyta de Montbalnch y tot assò per a que més perfectament vaya la obra.

Item, lo sacrari de dit rataula a de ser tot daurat de or fi, tant peanya com columnes y cornisa, còpula y lo demes, y las figures de dit secrari hayen de ser daurades y estofades de groteschos y fullatges ab los clars y escurs, ab sos excessos y cambiants ab molta vivessa, de colors finisimos sent les unes de brocats y les altres de cataluffes y brocadellos y encarnades totes al poliment y tot conforme l'art requereix.

Item, los padestrals del dit rataula ont estan los dotze apostols, han de ser tots daurats, juntament ab las figures, y despres de daurades se cobriran de son degut color finissim y diferenciats y, sobre el color, estofades quiscun en groteschos, fullatges, serafins, y ab diferents invensions, brocats, altres robes decuades i les cares encarnades al poliment y tot conforme l'art reuqreix.

Item, los quatre taulons de dits padestrals o peanya de dit rataula, an de ser pintats al oli en molta presitio de colors finissimes, de esta manera que al de ma dreta del segrari se ha de pintar una istoria del testament nou, so es, la Sena del Senyor, y en lo de ma esquerra una del testament vell, so es, lo Mannà de Moisès, y en lo tauló que està als peus de Sant Pera a de ser pintada una storia del martiri de dit Sant y en lo altre tauló que està als peus de Sant Pau, sia de ser pintada la conversió de dit Sant Pau o las storias ordenaran.

Item, los quatre taulons grans an de ser pintats al oli ab color fines, ço es, los dos que estan junt a Sant Antoni dos storias de la vida de dit Sant y en los altres dos taulons que estan al costat de Nostra Senyora dos istorias de sa vida y tot segons lo dit.

Item, la figura de Sant Antoni de dit rataula a de ser tota daurada de or fi y cuberta després del color propi del abit del Sant y sobre dit color, estofadura y esgrafiat o rallat y encarnat al poliment conforme requereix la maduresa de dit Sant y la edat, seguint en tot lo que l'art requereix.

Item, Sant Pera y Sant Pau an de ser tots daurats de or fi y estofats de colors fines, ab groteschos y fullatges de molt art y perfectio, imitant a son propi natural [...] y [...] conforme l'art requereix.

Item, la figura de nostra Senyora a de ser daurada de or fi y estofada de colors finissimes, de compocissions y inversions de angellets volant en bella gratia per lo manto y serafins fullatges y grotescos o sino voldran sia deixada tota franca de or ab una pessa o guarnissio per la vora del manto y saya ques lo que mes se hussa en las figures, deixarles sols de or.

Item, les figures que resten, so es, Sant Abdon, Sant Senen, Santa Eulàlia y Santa Madrona y lo taulo de Cristo ab Nostra Senyora y Sant Joan, an de ser daurades de or fi y estofades de colors fines y esgrafiades ab lo modo dit de las altres figures.

Item, las columpnas, tersios y capitells, vases y plintos, alquitraves, frissos y cornisses, frontespis, piramides y cartelles, traspilastres, termens y trias y altres membres, tots ayen de ser tots cuberts de or fi y la talla dels tersios, frisos y altres qualsevol talla de dit rataula aye de ser estofada de colors fines, ab sos cambiants y cangecolors, escurs y clars, segons l'art requereix, ab sas fruytas cobertes de son natural color, so es, imitant al natural de cada cosa ab molta perfectio y armonia segons art.

Item tots los vuyt taulons sobredits pintats, sian en tota la perfectio ab dos capes de color, si tres conve, tres mans, so es, bosqueyats y acabats ab molta finessa y propietats si conve, refinar o retocar alguna cosa, y despres se ayen de envernissar ab vernis sotilissim perque may puguen perdre la perfitió o color ni per discurs de temps puguen ser offesses de la pols conforma en Roma husen dit envernissar ab vernissos sotils com son quitaesentias o aquaderasso.

Item, las pasteras y patxinas de dit rataula han de ser totes daurades de or fi y cobertes de colors fines y esgrafiades com es costum perquè mes traguen y relleven les figures.

Item, los penjants o fruites an de ser també daurats y colorits de son color, imitant a son propi natural y les fruites y figures estofades y rallades y esgrafiades conforme l'art requereix.

Item, totes les cares o rostres de serafins o altres coses que representen carn se ayen de encarnar en la perfítio y polidessa que l'art requereix.

Item, las portes han de ser pintades al oli, so es, una figura a cada una lo que gustaran y lo peu de pedre a de ser daurat en esta manera, que lo camp de la talla aye de ser de or y la talla colorida al oli y pintat les fulles al seu natural y ab sos cambiants y totes les mollures daurades conforme se usa en pedra.

Item, per conclusió y remato a de fer tot lo dit rataula daurat de or fi y no de altre or fals o fingit com es corladura o or pertit y totes les colors fines conforme esta repetit moltes voltes y si acas los aparexara no aver correspost en totes les cosses dites y no aver complit en lo que diu la capitulatio se somet dit Sabater a que sia judicada dita obra per dos pintors abtes, un per cada part, essent dits mestres tots del present regne.

Item, esta apactat que se obligue dit pintor dins quatre anys fer dita obra los quals comensen a correr lo die present.

Item, es pactat que lo dit Francesch Sabater, dins un any y mig aye de aver pintat la primera andana de dit rataula y lo sacrari.

Mes amunt esta pactat que si acàs lo dit pintor estant pintant la dita obra moria, lo que deu no vulla, volen que en tal cas la dita obra que deixarà feta sie avaluada y judicada per dos pintors pràctics, lo hu per part de dits administradors y l'altra per part de dit Sabater y del que judicaran per prorrata aura treballat y volra dita obra tot allo se li aye de pagar y fer bo y en dit cas volen que lo demás romendrà a pintar de dita obra volen que sie cercat un pintor pràctich y abte que sie del present principat de Catalunya y si acàs la obra que farà lo dit pintor que per dit effette sercarà ab lo que dit Sabater aurà treballat volrà més de les 2000 lliures que se li prometen, volen que tot lo que valria més se aye de pagar per iguals pars, ço és, la mitat per dits administradors y l'altre meytat per los fermansas de baix per dit Sabater donades per tal cas ultra dels quatre anys que dit Sabater a de donar dit rataula pintat li ayen de donar dos anys més que seran sis anys a donar pintar dit rataula en dit cas que dit Sabater mori y en tal cas dits administradors li ayen de donar dos anys més la casa més amunt dita.

Mes avant lo dit Senyor Sabater convé y en bona fe promet als dits administradors de fer tot lo que esta apactat en las sobreditas capitulacions y quiscuna de aquellas sens dilatio alguna ab salari de procurador dins Vilanova V sous y fora de dita vila de X sous per dia, ab substitutio de totes missions y despesses, y per major seguretat de dites cosses lo dit Senyor Sabater a donat y anomenat per fermansas, so es, a saber, los honorables Cristòfol Sabater, fuster, mossen Jauma Sabater, apothecari y mestre Pau Masdeu, fuster, tots ciutadans de Tarragona, los quals fermansas està apactat aye de donar dit Sabater ab decret de la cort del Senyor Arcabisbe o de qualsevol altre cort aquí aquí se spectes y si acàs serà que per rahó del dit decret se aye de pagar més de 16 sous, los dits administradors prometen pagar per sa part la meytat, faltan a fermar en lo dit acte de capitulatio las demunt dites fermansas.

Per tant ser scrit V.M encara que fins assi scrit no las tinga de rebre las fermas de dits Cristòfol Sabater, fuster, Mossen Jaume Sabater, apothecari y mestre Pau Masdeu fuster, los quals an de acceptar lo carrech de dita

fermanssa y prometre que ab llur principal y sens ell en tot lo demunt dit y apactat seran tinguts obligatio ab promesa de no fermar de dret pena de 10 sous ab les renunciacions dels beneficis de novas constitucions e divididores y cedidores e a la epistola de (Sant Adrià) y consuetut de Barcelona. Parlant de dos o molts a soles se obligants a la lley dient que primer sia convingut lo principal que la fermanssa y renunsiatio de llur propri for y ab submissió del for o cort del magnífich Veguer de Vilafranca de Panadès eo de altre qualsevol official ab facultat de variar ab scriptura de terç en dita cort del Veguer de Vilafrancha, ab obligatió de llurs bens tant solament de quiscun d'ells. E constitutio de procuradors per fer fora la Vegueria de Vilafrancha dels scrivans y jurats de dita cort y de qualsevols d'ells a soles per a fermar en dita cort la dita scriptura segons lo rigors de la scriptura de terç y still de dita cort. E ab jurament llargament conforme V.M. millor sab y rebudes dites fermas se servira V.M. remetre la present continuant al peu d'esta la diada y testimonis y lo lloch a hont fermaran per a que jo en fe y paraula de V.M. lo puga assentar en mon manual offerintme en semblants y majors cossas servir a V.M. sempre que ocasió se offeresca y guarde el meu Senyor a V.M. com pot. De Vilanova y setembre als 2 de 1615.

Magnífic Senyor
B. a. v. m. L. m.
son major servidor
Onofre Torres Notari de Vilanova.

Magnífich y discret Senyor:

Vuy dia present en nom y com a substitut de V.M. fentse als dalt nomenats mossen Cristofol sabater, fuster, Jaume Sabater, apothecari y mestre Pau Masdeu, fuster, fermansses susdites del acte de la capitulació en lo present per V.M. chalendat y de tot lo en ella contengut he presa i rebuda la ferma dels dits Cristofol sabater, Jaume Sabater y Pau Masdeu, fermansses anomenades y dades per Mossen Francesch Sabater pintor, en lo acte susdit de capitulatio ab les clausules, penes y jurament en ella contengudes y V.M. escriu juxta forma y tener d'esta lletra, V.M. a escrita y perso V.M. en [...] per a contiinar la ferma dels dits Cristofol Sabater, Jaume Sabater y Pau Masdeu, Mossen Pau Pedrol, ciutedà de la present ciutat y Jaume Justinia pintor habitant en la present ciutat, quant, empero a la firma del dit Jaume Sabater son testimonis dit Mssen Jaume Justinia, pintor, y Mossen Pere Virgili, student en arts, natural del lloc de la Riera, habitant en la present ciutat, a hont convinga y si en res més ocorrera a V.M. poderlo jo servir ho tindré a mersé me mane per Nostre Señor.
de Tarragona, vuy dilluns als 14 de setembre de 1615.

B. a V.M. les mans
son major servidor
Miquel Examenó Notari